

őmómiai munkák biztosítottak neki tudományos hírnevet. (Sz. 1737. szept. 9. 38.) (Büchl)

December 5.

— 50 éve, 1923-ban Makarovszkáján született Vlagyimir F. TYENDRAKOV szovjet orosz elbeszélő, regényíró, a mai szovjet falu változásainak drámai erejű krónikása, a társadalmi harcok harcosa. Műveiből m: *A csodaszövő szentkép*, 1959; *Hármas, hetes, tíz*, 1960; *Bíró előtt*, 1962; *A múlt bűnös nyomában*, 1963; *Rövidzárlat*, 1966.

— 90 éve, 1883-ban Iasi városában született Gheorghe SPACU vegyész, egyetemi tanár, a román kémiai kutatás és oktatás egyik legkiválóbb alakja. Hazai és bécsi tanulmányok után csaknem fél évszázados munkássága során majd háromszáz tudományos dolgozata jelent meg a szerves és az analitikai kémia köréből, és mint pedagógus több nemzedéket nevelt a tudományágakban. A szocialista építés éveiben Spacu professzor jelentősen hozzájárult Románia vegyiparának fejlesztéséhez az elmélet és gyakorlat összekapcsolása, az alaputatások és az üzemi termelési eljárások, módszerek kikísérletezése révén. (Mh. 1955. július 23.) A. S. S. Biciu: *Gheorghe Spacu*, 1967. E.S.

December 6.

— 1967. december 6–8: A Román Kommunista Párt Országos Konferenciája.

— 100 éve, 1873-ban Mexikó városában halt meg Manuel ACUÑA mexikói költő. „Költészetében a romantikus irrazionalizmus racionalista gondolkodással váltóvívódik. Lírai termése szömben csebbély, de két verse, a *Notturmo a Rosario* [Notturmo Rosarióhoz] és az *Ante un cadáver* [Egy holttest előtt] halhatatlanná tette nevét. Az utóbbiban a természettudomány tárgyilagosságával, az egyén tragédiájától megilletődve méltóan néz ki az anyag örök körforgásából” (Csépp Attila). (Sz. 1849. aug. 27. Szatmárcsok)

December 7.

— 1884-ben született Dr. Petru GROZA, jeles román hazafi, kiváló politikus és államférfi. (Mh. 1958. január 1. B)

— 100 éve, 1873-ban Winchesterben (Virginia) született Willa CATHER, a századelő legjelentékenyebb amerikai regényírója. (Mh. 1947. április 24. New York) Műveiből m: *Az aranyzsinó dóm*, 1934; *Arnyékok a sziklán*, 1937; *A félvér*, 1944; *Az én Antóniám*, 1968.

— 110 éve, 1863-ban Livornóban született Pietro MASCAGNI olasz zene-

szerező. Tanulmányait Milánóban kezdte, de nem tudta befejezni. Vándortársulat karmestereként töltötte fiatal éveit, majd Cerignolában lett zongoratanító és karmester. *Cavalleria rusticana*, 1890 (Parasztbecsület) című pályadijat nyert operája révén vált általánosan ismertté, s így kínálták fel neki a pesarói konzervatórium, a római zeneiskola, valamint a római Operaház igazgatói állását. Említett fő művében a szicíliai parasztk életéből visz színpadra felfokozott érzelmi életképeket, szerelmi tragédiát, egyszerű, a népi forrásokat s az olasz hagyományokat is hasznosító nyelvezettel, világos drámai szerkezettel, helyenként rikító színekkel. Felhasználja Bizet *Carmen* című operájának (1875) s Puccini első műveinek (*Le Villi*, 1881; *Edgar*, 1889) eredményeit is. A *Parasztbecsület* a verista irányzat egyik sikerült megnyilatkozása. Későbbi operáiban Mascagni nem tudta tovább fejleszteni első eredményeit; a *L'amico Fritz* (1891), *Ratcliff* (1894), *Silvano* (1895), *Il Piccolo Marat* (1921) s a *Nerone* (1932) nem emelkedett a *Parasztbecsület* színvonalára. (Mh. 1945. aug. 2. Róma) M 70. 10. 48. Lakatos: Mascagni (K).

(Benkő)

— 250 éve, 1723-ban Prágában halt meg Giovanni SANTINI cseh építész és festő. Tanulmányait Itáliában végezte, műveit a barokk építészeti stílusjegyeiben építette (a *sedlezi, saari, kladlauer és raigerni kolostortemplom*, a prágai *Thun-palota* stb.) (Sz. 1667. P) (OI)

— 150 éve, 1823-ban Liegnitzben született Leopold KRONECKER német matematikus; 1860-tól a Berlieni Tudományos Akadémia tagja volt. Kiváló érdemeket szerzett az algebra továbbfejlesztése és rendszeresítése terén. (Mh. 1891. dec. 29. Berlin)

— 375 éve, 1598-ban Nápolyban született Giovanni Lorenzo BERNINI olasz szobrász és építész, a barokk egyik legkiválóbb képviselője. Munkásságának kezdeti szakaszában különálló márványszobrokat faragott (*Dávid*, 1619; *Persephone elrablása*, 1622; *Apollo és Daphne*, 1625), majd épületek dekorációjával foglalkozott. 1629-től a római Szt. Péter templom építkezéseivel dolgozott; az ő műve a kupola alatti négy pillér és bronz oltársátor, az előcsarnok kapuja fölötti márványrelief, a templomhajó pilaszter-díszítése, a szentély fantasztikus *Cathedra Petri*je, valamint a templom előtti, monumentális térhátú, dór-oszlopos kolonnád. Számos egyházi és világi épület homlokzatának művészi kiképzése is az ő nevéhez fűződik (Barberini-palota, Castel-Gondolfoi pápai palota stb.). Bernini építészeti működése a kezdeti időszakban kevesebb sikernek örvendett (a Szt. Péter bazilika homlokzatát díszítő, általa épített tornyot a kedvezőtlen kritika miatt le-

bontották; ugyanilyen sorsra jutott a Pantheon két tornya is, melyet még 1626-ben épített), későbbi épületeivel azonban nemcsak a szobrászat, hanem az építészet barokk nagymesterei közé is beírta nevét: *Palazzo Monte Cito rio*, 1650, a centrális tételrendezésű *Sant' Andrea al Quirinale templom*, 1658. Síremlékei (VIII. Orbán, VII. Sándor) és főleg római diszkútjai művészi fantáziájának gazdagságát tükrözik: *Triton-kút*, 1644 (a Barberini palota köz.), *Négy folyam kútja*, 1644 (Navone tér); *Fontana di Trevi*. X. Ince, I. Károly angol király és XIV. Lajos portréja, a művész arcképfaragó tehetségéről tanúskodik, Bernini sokoldalúságát bizonyítja. A nagymester stílusa mozgalmas, felfogásában egyszerű. Egész életműve a szobrászat és építészet kapcsolatát hirdeti és példázta. Épületei és szobrai szorosan egymásba kapcsolódnak, egymást kiegészítve uralják a teret. (Mh. 1680. nov. 28. Róma) R. Pane: *Bernini architetto*, 1953. (Orth)

December 8.

— 435 éve, 1538-ban Kisasszonyfán (Baranya) született ISTVÁNFFY Miklós humanista történétíró, költő; 1578-tól királyi tanácsos, 1581-től alnádor. Kisebbségek, korai munkái (történeti értekezések, életrajzok, versek) után, élete vége felé határozta el nagy művének, százada magyar történetének megírását. Bonfini sikeres folytatója és a latin humanista történétírás betetőzője a „magyar Livius” nevet kapta. A hatalmas munkát először Pázmány adatta ki Kölnben: *Historiarum de rebus Ungaricis libri XXXIV*. Coloniae Agrippinae M. DC. XXII (A magyarok történetének 34 könyve); megjelent még ugyanott 1685, 1724; Bécs 1758. „Százada történetét Istvánffy a humanista történétírás retorikus elvei szerint öntötte formába. Szereti az eseményeket színes, kerek elbeszéléseké vagy kitűnően felépített drámai jelenetekké alakítani, gondosan megformált szónoklatokat ad hősei szájába; érvényesíti a művészi szerkesztés szempontjait. A hagyományos humanista felfogásnak megfelelően az események, a történelem mozgatóit ő is a kiváló egyéniségekben keresi, s ezért igyekszik azok jelleméből magyarázni a történelek okait, feltárni a cselekvések lelki rugóit. Tanulva Forgáchtól, irodalmi szempontból is kitűnő jellemképeket fest az egyes történeti szereplőkről” (Varjas Béla, 1964). (Mh. 1615. április 1. Vinica) A *Historiarum* fordításai: *Magyarország története 1490–1606*. Két kötet. Debrecen 1867–1871; szemelvények: *A magyarok történeléből*. Bp. 1962.

December 9.

— 125 éve, 1848-ban Münchenben született Gabriel von SEIDL német épí-